

Oštećenja poljoprivrednih zemljišta – česti uzrok sudskih sporova

Dragan Rudić¹, Nikola Rudić²

¹red. prof. Poljoprivredni fakultet Beograd-Zemun, Beograd, Srbija, milevaidraganrudic@gmail.com

²dipl. ing. geol. Poljoprivredni fakultet Beograd-Zemun, Beograd, SRBIJA, rudicnikola@gmail.com

Rezime: Razvoj tehnologije u jednom društvu je veoma povezan sa raznim oblicima oštećenja /degradacije/ poljoprivrednih zemljišta usled površinske eksploatacije njenih mineralnih sirovina. Na ovaj način se smanjuje ovaj značajan prirodni resurs a samim tim i ugrožava razvoj i opstanak poljoprivredne proizvodnje. Stoga svaka država želi i pokušava da u ovoj oblasti zavede red i donosi niz zakona koji bi trebali da uspešno rešavaju konflikte koji se neminovno javljaju u ovoj oblasti. Međutim, iako postoji niz zakona koji tretiraju ovu oblast još uvek su veoma česti sudski sporovi koji se uglavnom vode između Investitora (onog koji eksploatiše mineralne sirovine) i raznih predstavnika šire zajednice kojoj se remeti dotadašnji prirodni ekosistem, i koji se smatraju ugroženim. Svakako, da u pozadini konflikta stoje i značajna materijalna sredstva koja se mogu dobiti eksploatacijom mineralnih sirovina iz poljoprivrednog zemljišta koje je često kupljeno za veoma mala sredstva.

U radu su prikazana iskustva koja su spoljni saradnici Centra za vještačenje "Zenit" imali u obradi niza ovakvih spornih situacija, prvenstveno iz Srbije mada slučajevi imaju univerzalnost i mogu se primeniti i u celom regionu bivše SFRJ.

Ključne reči: poljoprivredno zemljište, eksploatacija mineralnih sirovina, konflikti, ekologija, rekultivacija.

Datum prijema rada: 11. februar 2015.

Datum odobrenja rada: 22. februar 2015.

UVOD

Prema Zakonu o poljoprivrednom zemljištu Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 62/2006 i 65/2008 - dr. zakon) a uglavnom su identični i Zakoni svih država i entiteta sa prostora bivše Jugoslavije, **poljoprivredno zemljište** je zemljište koje se koristi za poljoprivrednu proizvodnju (njive, vrtovi, voćnjaci, vinogradi, livade, pašnjaci, ribnjaci, trstici i močvare). Uži pojam je **obrađivo poljoprivredno zemljište** a tu spadaju njive, vrtovi, voćnjaci, vinogradi i livade. Sa gledišta vlasništva razlikujemo privatno i državno poljoprivredno zemljište.

Svaka država brine i čuva svoje poljoprivredno zemljište, kako državno tako i privatno, od raznih vidova oštećenja koja su zadnjih godina sve intenzivnija. Za industrijski razvijene zemlje se smatra da je 0,30 ha/stanovniku donja granica koja obezbeđuje dovoljne količine hrane za svoje stanovništvo. Većina zemalja bivše Jugoslavije je već blizu ovog limita jer se velike površine poljoprivrednog zemljišta svake godine gube iz poljoprivredne proizvodnje. (Samo u Srbiji se gubi svake godine iz raznih razloga oko 6.000 ha poljoprivrednog zemljišta, D. Rudić, G. Vasić, 2005, 2006).

Danas se ovom problematikom u Srbiji veoma ozbiljno bavi naučna i stručna javnost, uvedeni su i odgovarajući

predmeti na Poljoprivrednom i Šumarskom fakultetu a na nivou države postoje posebni inspektori za poljoprivredno zemljište po okruzima koji kontrolišu i usmeravaju ovu delatnost. Istine radi treba napomenuti da su pioniri u ovoj oblasti bile kolege iz BiH koji su još 1977 organizovali u Tuzli Jugoslovenski Kongres o oštećenim zemljištima. Doajen ove struke je svakako prof. H. Resulović koji je decenijama proučavao oštećena zemljišta širom Bosne (Banovići, Tuzla i dr.) (D. Rudić, 1991).

Ipak i pored određene državne organizovanosti eksploatacija mineralnih sirovina na poljoprivrednom zemljištu je takva delatnost da veoma često ima sudski epilog i stoga je želja autora ovog rada da približi svoja iskustva čitaocima "Vještaka" u cilju edukacije svih onih koji će se možda u budućnosti kao sudski veštaci sretati sa ovim problemima.

POTROŠAČI POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Iako poljoprivredno zemljište ima prvenstveni zadatak da obezbedi osnovne proizvode za ishranu ljudi, s obzirom da se u njemu nalaze i razne sirovine za preradivačku industriju ono se oštećuje za potrebe njihove eksploatacije. (Ovde se ne razmatra problem trajnog gubitka poljopri-

-Poštovanja svih zakonskih propisa iz oblasti ekologije,
 -Plaćanja svih taksi i renti koje su propisane i
 -Posle završetka eksploatacije po projektu rekultivacije ponovo zemljište privesti nekoj nameni koja često može da bude još atraktivnija i unosnija nego predhodni način korišćenja.

Slika 4. Područje lignita u okrugu Lusatien, Nemačka, koje je posle eksploatacije uglja postalo izuzetna turistička destinacija

ZAKLJUČAK

U radu su prikazana iskustva spoljnih saradnika centra za vještačenje "Zenit" iz Banja Luke na angažovanju kod sporova koji se javljaju prilikom eksploatacije mineralnih sirovina na poljoprivrednim zemljištima u Srbiji. Obim i raznovrsnost ovih konflikta je veoma veliki ali se većina njih može savjesnim vještačenjem uspešno rešiti. Osnovno je dobro poznavati zakonske propise kojih iz ove oblasti ima veoma mnogo i timski rad vještaka u kome se moraju nalaziti

stručnjaci nekoliko profila. Zavod za vještačenje "Zenit" sa svojim spoljnim saradnicima je uspeo da oformi ovakve timove i može se uspešno uhvatiti u koštac sa najsloženijim problemima iz oblasti oštećenja poljoprivrednih zemljišta.

LITERATURA

- Rasulović, H. (1978). *Prijedlog klasifikacije deponija sa aspekta njihove pogodnosti za rekultivaciju*, Beograd: Časopis "Zemljište i biljka".
- Rudić, D. (1999). *Tehničko-inženjerske osnove rekultivacije oštećenih poljoprivrednih zemljišta*, Beograd-Zemun: Poljoprivredni fakultet.
- Rudić, D., Vasić, G. (2005). *Rekultivacija oštećenih i uništenih zemljišta i održivi razvoj*, Budva: XI Kongres Društva za proučavanje zemljišta, str. 38-50, (plenarni referat).
- Rudić, D., Vasić, G. (2006). *Načini uništavanja i oštećenja poljoprivrednog zemljišta u Srbiji*, Beograd: Časopis KVALITET, br. 11-12.
- Rudić, D., Rudić, N. (2011). *Analiza troškova rekultivacije površinskih kopova kompanije LAFARGE BFC iz Beočina*, Zlatibor: Konferencija CIGRE.
- Rudić, D., Rudić, N. (2011). *Neka zapažanja u izradi brojnih projekata rekultivacije proizvođača pune cigle*, Soka Banja: VI Kongres SIGP.
- Rudić, D. i dr. (2012). *Nova zemlja-rekultivacija depozita REIK Kolubare*, naučna monografija, Beograd-Zemun: Poljoprivredni fakultet.

Agricultural Land Degradation - Frequent Cause of Court Disputes

Dragan Rudić¹, Nikola Rudić²

¹Full professor, the Faculty of Agriculture Belgrade-Zemun, Belgrade, Serbia, milevaidragnarudic@gmail.com

²Bachelor of Science in Geological Engineering, Faculty of Agriculture Belgrade-Zemun, Belgrade, Serbia, rudicnikola@gmail.com

Abstract: Development of technology in a society is largely related to various forms of damage /degradation/ of agricultural land as a result of surface exploitation of mineral resources. This way, this significant natural resource is diminished, which is jeopardizing, at the same time, the development and survival of agricultural production. Therefore, every country wishes and is trying to introduce order in this field and adopts a number of laws that should resolve successfully the conflicts that are inevitably occurring in this field. However, while there are numerous laws dealing with this field, court disputes are still very frequent, mainly occurring between the Investor (the one that is exploiting the mineral resources) and various representatives of the broad community who hitherto natural ecosystem is disturbed, and who consider themselves as being at risk. Certainly, considerable material resources that may be obtained through the exploitation of mineral resources from agricultural land that is often bought for a very small money, also, stand behind the conflicts.

The paper presents experiences that external associates of the "Zenit" Centre for Expertise have had in dealing with a number of such contentious situations, primarily from Serbia, even though the cases have universality and may be applied throughout the former Social Federal Republic of Yugoslavia region.

Key words: agricultural land, exploitation of mineral resources, conflicts, ecology, reclamation